

ביקורת ספרים

8	צביה ליטבסקי על סיגליות מאירות מאת מרלנה בראשטר
12	אורית קלופשטוק על מעבר יבוק ושירים אחרים מאת רות נצר
14	דיתי רונן על אסור לכתוב על אושר מאת זמירה פורן ציון
20	שלומית אהרוני ליר על דגל לבן מאת איבון קוזלובסקי גולן
21	יעל עומר על קלרה שלי מאת בירי רוטנברג
22	נתנאל לאור על רחוק מאת סיון הרשפי
24	יערה בן-דוד על שפת הארץ מאת אשר רייך
	לאה ענבל דור על בגוף שלישי מאת אריאל דלומי, חייל חול
26	מאת חיים אסא, ספר הריצות מאת יפתח אלוני
28	רחלי אברהם איתן על העץ מתגעגע לפרי מאת אלי פוקס

מאמרים, רשימות

	ענת חנה לזרע, הר קודם לקול (בעקבות אטלנטיס של טל ניצן ושיר של לאה גולדברג)
30	דורית זילברמן, סומק הצעיר חי בסרט, סומק של היום הוא התסריטאי (בעקבות אש)
34	אסתי אדיבי שושן, אפשרות לתיקון עצמי (בעקבות אוטוקורקט של אתגר קרת)
36	מאיה ויינברג, על החיות (בעקבות אדה לימון ויעל סטמון)
38	רבקה איילון, הציידת, הניצודה והמשורה, על פלס וארכנה ב"מטמורפוזות"
42	ניצה קרן, חלקת אלוהים הקטנה, בית העלמין הצבאי בקריית שאל
45	מדי טרינצ'ר, "מכלום לכלום?" בעקבות יאן פוסה וז'אן אמרי)
50	

מדורים

4	לפי שעה
6	עידן בריה, קורא בשער, מואיד א-דאווי
10	אילן ברקוביץ', שירת ישראל, 'שאתו מרמון' מאת טל פאר
14	רפי וייכרט, מאות, יפו, ביקור נוסף
16	יואב איתמר, שיר מספר, תפארת הפתיחה, על שיר של דניאל וייל
23	רוני סומק, חצי פינה, רוברט פרוסט, מאנגלית נעמי רות
29	צביקה שטרנפלד, הפינה הצרפתית, קלייר גול
	עמוס לויתן, מצד זה, על משהו מעבר לאושר מאת אלי הירש,
56	על דברי הימים מאת דיתי רונן ועוד

שירים

5	רועי תקוע
9	רפי וייכרט
11	אביגיל קורש
13	אלעד ארנון
15	עירית בן מרדכי
18	עמיר סגל
19	מאיה בז'רנו
25	רו סופר
27	רונן בלומברג
29	נועם שדות
29	דויד אברמוב
33	יובל פז
41	ו"ס מרוויזן, מאנגלית ערן צלגוב
41	יאן קפלינסקי, תרגום גילי חיימוביץ
48	סבינה מסג
49	נעמה פריש
52	דוד שטיינבג
53	תמי כץ לוריא
53	סמדר שרת
54	אילנית גרשון
55	רננה שנהר
61	שלום רצבי
62	דן אלבו
63	ארנה גל
63	דליה לשמן
63	עידית יוגב אשכנזי
64	רונית מגן
64	סיגל בן עמרם
65	רוני רוזנפלד
65	תחיה דב
	סיפורת
	ליסה גרין, יבגני היקר
70	רולי אריאלי צור, שתילים ירוקים קטנים

Iton 77

Literary Magazine

First Editor: Jacob Besser
 Editors: Amit Israeli Gilad,
 Michael Besser
 Editorial Board: Amos Levitan,
 Rony Someck, Rafi Weichert,
 Yael Boneh Levy, Tamar
 Mishmar, Shiraz Kalir, Yuval
 Paz, Dorit Peleg, Oded Peled,
 Shalom Ratzabi, Jacov Shai
 Shavit, Idan Barir, Gilad Hay.

בתמיכת: משרד התרבות והספורט, מינהל התרבות
 עיריית תל-אביב יפו - האגף לאמנויות

המו"ל: אגודת סופרים ואמנים לקידום הספרות והתרבות
 עמותת מס' 580073575 1565-253X ISSN

77iton@gmail.com www.iton77.com
 תל': 03 5618271 ת"ד 51208 ת"א 67137

עיתון 77

גליון 438 • אב-אלול-תשפ"ד • אוגוסט-ספטמבר 2024 50 ₪

כתב עת לספרות ולתרבות
 העורך המייסד: יעקב בסר ז"ל
 עורכים: מיכאל בסר, עמית ישראלי-גלעד
 מנכ"ל: אדם פרנס
 חברי המערכת: עמוס לויתן, רוני סומק,
 רפי וייכרט, יעל בונה-לוי, תמר משמר,
 שירז קלייר, יובל פז, דורית פלג, עורד
 פלד, שלום רצבי, יעקב שי שביט, עירון
 בריד, גלעד חי

בלי אוויר, בלי מילים

קרוב לוודאי שבעקבות המלחמה המתמשכת, החטופים והחטופות שאינם מושבים, וביתר שאת בעקבות ההוצאה להורג של השישה שכמעט הכרנו, התחושה של בלי אוויר, בלי מילים ובלי אופק משותפת עכשיו לרובנו. אבל אנחנו יכולים לנסות לתת כאן למילים ביטוי – גם אם בקושי – כנגד תחושת ההדמתפוגג במערה חשוכה.

ובעניין הגיליון הזה: נצביע על טור שירה חדש ומושחז של יואב איתמר, על טקסטים שמנסים להתייחס למציאות ועל כאלה שפחות, ועל שאר התכנים והמדורים. נקווה שתמצאו בו עניין ואולי גם מעט נחמה. וראו רשימותיהן של לאה ענבל דור (לרצות פשוט לחיות) ומאיה ויינברג (על החיות) – ממליצות על ספרים תאבי חיים.

עמית ישראלי גלעד

”אתה כאן, ועמך החלשה, חגיגותיה הגיעו לקצן, פלוא בין חומות נשאות, היציאות סגורות עליך. מה תעשה בלי אוויר, כשהדאגות מצטברות, כשהדמיונות עולים/ כשהחשכה מתקרת אותך? בן-ערבה של עצות נדושות/ שכבר קרסת תחתיהן/ וממי תבקש להפך בך את המלים/ לטקסים כוזבים? הרי המלים/ תותרנה מלים/ כמו הר/ מתפוגג/ במערה עמקה” (מצור, קורא בשעה, עמ’ 6).

המשורר העיראקי הגולה מואיד א-ראוי כתב את הדברים האלה מן הסתם בהתייחס למציאות החשוכה שהיתה מוכרת לו היטב בעקבות רדיפות, מעצרים וגלות. הפעם המילים – בן ערובה, כלוא, חשכה מכתרת, מערה עמוקה, וכן, גם טקסים כוזבים – מקבלות דגש אישי בקריאה שלנו.

רשימות מהתחתית. דוברבני חלום

בבהירות שהיה זה ביבי אפור שיער, לא זה הסגול הנוכחי. קרעי זיכרון חלומיים התחילו לצוף, ואני מצרף אותם כאן למענכם.

אני וביבי נוסעים במכונית (כן, צריך לומר “ביבי ואני”, אבל לחלום יש חוקים משלו). אני לא זוכר של מי המכונית ומי נוהג. ביבי, כאמור, אפור שיער. כלומר, זה ביבי שלפני השבעה באוקטובר, לפני הקורונה, לפני המשפט, לפני החקירות. בעצם, כשאני חושב על כך, הוא בערך בגילי. בנסיעה קורה משהו, אני זוכר מה, אבל זה משהו מלחיצן, לא מסוכן, וביבי מגיב כראוי, עושה את הרבר הנכון. בסוף הנסיעה, כשאנו נפרדים, הוא נותן לי קופסת דוברבנים (כמו הקופסאות שיש לנו לפעמים במקרר). אני חוזר הביתה ומכניס את הדוברבנים למקרר.

לא תאמיני, אמרתי לאשתי, וסיפרתי לה על ביבי, על הנסיעה. אשתי הטילה ספק ואמרה שכנראה חלמתי. בכל זאת חושך, אמצע הלילה, מה ביבי עכשיו, ודוברבנים. אבל יש לי הוכחה ניצחת, חשבת. הדוברבנים! אם הם במקרר – זה לא היה חלום. פתחתי את המקרר בחיל וברעדה – הדוברבנים לא שם. כנראה חלמתי, חשבת. והתעוררתי. הפעם באמת.

אני חושב על החלום הזה כחלום המדחף אל דחי ומהפח אל הפחת. כשהתעוררתי בפעם הראשונה גיליתי, שההתרחשות היומיומית, הנורמלית, היא רק חלום. כשהתעוררתי בפעם השנייה הלמה בי המציאות הלא נורמלית, המטורללת, המדכאת וצופנת הרע שאנו חיים בה. אני חושש מהאפשרות שעדיין לא התעוררתי באמת.

מצד שני, אם זה חלום – עדיין יש סיכוי שבפעם הבאה שאתעורר, אפתח את המקרר, ויהיו דוברבנים.

מיכאל בסר

לפני כחודשיים, ערב הדפסת הגיליון הקודם (“דוברבנים בארץ מרה”) – חלמתי חלום, חלום מהסוג שחולמים לעיתים נדירות. מעין סיפור שנכרכים בו יחד רעיונות יפים, משמעות עמוקה, אבק תעלומה – דברים שגורמים לך לרוץ ולספר את החלום לכל מכריך בטרם תשכח אותו. ואכן, כל מי שפגשתי שמע גם שמע עליו.

הרושם שהחלום הזה השאיר עלי ועל סביבתי (כך חשבתי) לא הותיר לי ברירה אלא לכתוב את סיפורו עבור “רשימות מהתחתית” של הגיליון הקודם – מה גם, שהיה קשר ברור בין הגיליון לבין תוכנו של החלום. אבל מכיוון שלא נשאר מקום החלטתי לדחות זאת לגיליון הבא, כלומר לזה.

לפני כשבוועיים נזכרתי בהחלטה ההיא. ברגע הראשון שמחתי – יש לי נושא לכתובה ולא אצטרך לגרד משהו מהתחתית, כפי שאני עושה מדי חודשיים (מסתבר שלא רק חפירות הרכבת הקלה בקרליבך היו השראה לכותרת המדור). אולם אז הכתה בי ההכרה שאיני זוכר דבר מהחלום. לא כלום ושומכלום. מיותר לציין, שמכין אלה שנאלצו לשמוע ממני את סיפור החלום לפרטיו, לא היה גם אחד שזכר אותו. אחרי הכל, נראה שזה לא היה חלום יוצא דופן במיוחד.

רגעים ספורים לפני הורדת הגיליון לדפוס פניתי בייאוש לבתי – מקורבנות ההתלהבות שלי מהחלום. היה שם משהו עם ביבי, לא? היא אמרה תוך כדי קימוט מצחה. משהו עם דוברבנים...?

כמובן! ברק ההיזכרות הכה בי. “דוברבנים בארץ מרה” – זו הרי היתה כותרת הגיליון הקודם. וביבי – נודה על האמת, אני לא מרבה לחלום על ביבי. בעצם לא זכור לי שחלמתי אי פעם על איזשהו ראש ממשלה. אבל זה אכן היה חלום על ביבי, וידעתי